

Πρόλογος

Στους γονείς μου Βαρδή και Μαρίνα
και στη γυναίκα μου Ελέονώρα

Το νέο βοήθημα για το σχολικό βιβλίο της Γλώσσας της Στ' δημοτικού αποτελεί μια πλήρη και ολοκληρωμένη υποστηρικτική πρόταση για την καλύτερη κατανόηση και εμπέδωση της ύλης του γλωσσικού μαθήματος.

Το βιβλίο ακολουθεί τη δομή του σχολικού εγχειριδίου. Αποτελείται από δύο μέρη. Στο πρώτο μέρος γίνεται αναλυτική επεξεργασία και των 17 ενοτήτων του Βιβλίου του Μαθητή με μεθοδικό και λειτουργικό τρόπο. Η ανάλυση του ποιήματος της κάθε ενότητας γίνεται μέσω των απαντήσεων όχι μόνο στις ερωτήσεις που προτείνει το βιβλίο του Δασκάλου, αλλά και σε επιπλέον ερωτήσεις, όπου αυτό κρίνεται απαραίτητο. Πριν από κάθε κείμενο, προτάσσεται συνοπτικά το θέμα του και εξηγούνται οι λέξεις που μπορεί να δυσκολέψουν την κατανόησή του. Ακολουθεί η ανάπτυξη της θεωρίας –συντακτικού και γραμματικής– με τρόπο ολοκληρωμένο και κατανοητό και με την παράθεση πινάκων και παραδειγμάτων. Στη συνέχεια δίνονται πλήρεις απαντήσεις σε όλες τις ερωτήσεις του Βιβλίου: κατανόησης κειμένου, παραγωγής προφορικού ή γραπτού λόγου, γραμματικής, συντακτικού, λεξιλογίου και ευρύτερων οριζόντιων δραστηριοτήτων, δηλαδή διαθεματικών. Ειδικά για τις τελευταίες παρατίθενται συμπληρωματικά σχετική βιβλιογραφία και ιστοσελίδες, για να διευκολυνθεί ο μαθητής σε επιπλέον έρευνα του θέματος. Στο τέλος κάθε ενότητας ακολουθούν 14 με 20 συμπληρωματικές ασκήσεις για την καλύτερη εμπέδωση των γραμματικών και συντακτικών φαινομένων, οι οποίες είναι κατάλληλες για να χρησιμοποιηθούν και ως κριτήριο αξιολόγησης από το δάσκαλο.

Στο δεύτερο μέρος δίνονται οι απαντήσεις σε όλες τις ασκήσεις του Τετραδίου Εργασιών με υποδειγματικό τρόπο, ενώ οι απαντήσεις των ασκήσεων εμπέδωσης περιέχονται σε ξεχωριστό ένθετο που προσφέρεται μαζί με το βιβλίο.

Πιστεύω ότι πρόκειται για ένα εύχρηστο βοήθημα που θα λειτουργήσει ενισχυτικά προς το σχολικό εγχειρίδιο και θα κατευθύνει σωστά και δημιουργικά το μαθητή στην κατάκτηση των γλωσσικών στόχων. Επιπλέον μπορεί να συμβάλει θετικά στην οργάνωση της διδασκαλίας του μαθήματος παρέχοντας στους συναδέλφους χρήσιμες ιδέες και προτάσεις.

Νίκος Β. Τσουρής

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον εκδοτικό οίκο ΖΗΤΗ που πραγματοποίησε την έκδοση, τον κ. Νίκο Νικολαΐδη, που με ιδιαίτερη φροντίδα επιμελήθηκε την έκδοση και την εικονογράφηση, και τον κ. Τάσο Παπατόλη για τη σχεδίαση του εξώφυλλου.

Περιεχόμενα

ΜΕΡΟΣ 1: ▶ Απαντήσεις στις ερωτήσεις του Βιβλίου Μαθητή

- ▶ Γραμματική - Συντακτικό
- ▶ Ασκήσεις εμπέδωσης

Ενότητα 1: Ταξίδια, τόποι, μεταφορικά μέσα

Ο θαλασσοπόρος	13
Τα ψάθινα καπέλα	15
▶ Πώς περιγράφουμε ένα αντικείμενο ή ένα τοπίο	16
Ταξιδεύοντας με ελέφαντα	19
▶ Πώς αφηγούμαστε μια ιστορία	19
▶ Οι χρόνοι του ρήματος	21
▶ Κύριες και δευτερεύουσες προτάσεις	22
▶ Χρονικές προτάσεις	22
▶ Πώς προσδιορίζουμε το χρόνο	22
Δύο μέρες στο βουνό	25
Ασκήσεις για εμπέδωση	33

Ενότητα 2: Κατοικία

Το σπίτι μου	41
Το σπίτι του ποιητή Καβάφη	43
▶ Πώς περιγράφουμε ένα κτίσμα	43
▶ Πώς δηλώνουμε τον τόπο	44
Μικρές αγγελίες	48
▶ Τι είναι πρόταση	48
▶ Όροι της πρότασης	49
▶ Απλή πρόταση	51
▶ Ελλειπτική πρόταση	51
▶ Αριθμητικά	52
▶ Συντομογραφίες – Αρκτικόλεξα	52

Κύριε, μας ενοχλείτε...	59
▶ <i>Θηλυκά ουσιαστικά σε –η (αρχαιοκλιτα ή λόγιας κλίσης)</i>	59
▶ <i>Θηλυκά ουσιαστικά σε –ος (αρχαιοκλιτα ή λόγιας κλίσης)</i>	59
Ασκήσεις για εμπέδωση	63

Ενότητα 3: **28η Οκτωβρίου**

Η τελευταία Π.Α. εκατονταετία	71
Η μικρή Ελλάδα υψώνει τη φωνή της	72
Ήρθαν (Και όλα έγιναν σαν ξένα)	75

Ενότητα 4: **Διατροφή**

Η πολύ λαίμαργη φάλαινα που έφαγε τη θάλασσα	79
Συνταγές μαγειρικής	82
▶ <i>Η αύξηση των ρημάτων</i>	82
▶ <i>Εγκλίσεις του ρήματος</i>	83
▶ <i>Αποτελεσματικές προτάσεις</i>	84
Στη διαφήμιση... όλα είναι δυνατά!	89
▶ <i>Τα παραθετικά των επιθέτων και των επιρρημάτων</i>	89
▶ <i>Πώς σχηματίζονται τα παραθετικά των επιθέτων</i>	90
▶ <i>Ανώμαλα παραθετικά</i>	90
▶ <i>Πώς σχηματίζονται τα παραθετικά των επιρρημάτων</i>	91
Η χελώνα και ο Ρεβιθάκης	100
▶ <i>Υποθετικές προτάσεις</i>	100
▶ <i>Οριστικό και αόριστο άρθρο</i>	101
▶ <i>Πότε παραλείπουμε το άρθρο</i>	101
▶ <i>Πότε χρησιμοποιούμε διαλυτικά</i>	102
Ασκήσεις για εμπέδωση	108

Ενότητα 5: **17η Νοέμβρη**

Οι τρεις μέρες	115
Εδώ Πολυτεχνείο	116
Αναμνήσεις από αυτόπτες μάρτυρες	122

Ενότητα 6: **Η ζωή σε άλλους τόπους**

[Ήτανε μια κοπέλα στο Πεκίνο...]	125
----------------------------------	-----

Αυτόχθονες λαοί	126
▶ <i>Αιτιολογικές προτάσεις</i>	127
Σπίτι μας είναι η γη	130
Αιολική γη	134
Πορτογαλία – Θρησκείες	139
▶ <i>Οι καταλήξεις -με και -μαι</i>	139
▶ <i>Οι καταλήξεις -τε και -ται</i>	140
Ασκήσεις για εμπέδωση	149

Ενότητα 7: **Η ζωή έξω από την πόλη**

Το σκιάχτρο	155
Ολική καταστροφή στις καλλιέργειες	156
▶ <i>Επίθετα σε -ης, -ης, -ες</i>	156
▶ <i>Παθητική μετοχή</i>	157
▶ <i>Ρήματα σε -ίζω</i>	157
▶ <i>Ρήματα σε -ώνω</i>	158
Τριάντα εννιά καφενεΐα και ένα κουρείο	164
▶ <i>Κυριολεξία και μεταφορά</i>	164
▶ <i>Απλή και επαυξημένη πρόταση</i>	165
Καλοκαίρι με δρεπάνι, τσουγκράνα και αμίλητο νερό!	172
▶ <i>Πώς γράφουμε περιληψη</i>	172
Ασκήσεις για εμπέδωση	186

Ενότητα 8: **Χριστούγεννα**

Κάλαντα των Χριστουγέννων	191
Τα Χριστούγεννα του υπολογιστή	193
Το φλουρί του φτωχού	195
Η ιστορία της βασιλόπιτας	198
Κάλαντα των Φώτων	203

Ενότητα 9: **Συσκευές**

Λιλιπούπολη	205
Οδηγίες χρήσης καφετιέρας	208
▶ <i>Συζυγίες του ρήματος</i>	208

▶ <i>Πώς κλίνεται το ρήμα</i>	209
Πάμε μια βόλτα στον Γουέμπι;	219
▶ <i>Τελικές προτάσεις</i>	220
▶ <i>Βουλευτικές προτάσεις</i>	220
▶ <i>Πώς ξεχωρίζουμε μια βουλευτική από μια τελική πρόταση</i>	220
Το μηχανήμα	226
Ασκήσεις για εμπέδωση	232

Ενότητα 10: **Ατυχήματα**

Η ιστορία του Ζάχου που Χαζεύει	239
Με λένε Σόνια	240
Δρόμο παίρνω... δρόμο αφήνω!	243
▶ <i>Αντωνυμίες – πίνακας αντωνυμιών</i>	244
▶ <i>Πώς κλίνονται οι αντωνυμίες</i>	245
▶ <i>Συνώνυμα</i>	247
▶ <i>Αντώνυμα</i>	247
Οικιακές... παγίδες για παιδιά	252
▶ <i>Τοπικοί προσδιορισμοί</i>	252
▶ <i>Συνηθισμένα ρήματα που σχηματίζουν χρόνους όπως στα αρχαία ελληνικά ή διατηρούν λόγιους τύπους</i>	253
▶ <i>Λέξεις που γράφονται σε μία</i>	254
Ασκήσεις για εμπέδωση	261

Ενότητα 11: **Συγγενικές σχέσεις**

Συνάντηση Τηλέμαχου - Οδυσσέα	265
Ώρες με τη μητέρα μου	266
▶ <i>Πώς περιγράφουμε ένα πρόσωπο</i>	266
▶ <i>Πώς χρησιμοποιούμε τη γενική πτώση</i>	267
Πρέπει να φανώ γενναίος	271
▶ <i>Πώς συνδέονται οι προτάσεις μεταξύ τους</i>	271
▶ <i>Σε ποια είδη χωρίζουμε τις δευτερεύουσες ή εξαρτημένες προτάσεις</i>	272
Μια οικογένεια ανάμεσα στις άλλες	275
▶ <i>Πώς συνδέονται δύο προτάσεις που έχουν αντίθετο νόημα</i>	276
Ασκήσεις για εμπέδωση	279

Ενότητα 12: **25η Μαρτίου**

Κάτω στου Βάλτου τα χωριά	285
Η πολιορκία και η έξοδος του Μεσολογίου	286
Ο λόγος του Κολοκοτρώνη στην Πνύκα	291

Ενότητα 13: **Τρόποι ζωής και επαγγέλματα**

Χτίστες	295
Συνέντευξη με τον κύριο Μανόλη – Συνέντευξη με τον Αντώνη	297
▶ <i>Ευθύς και πλάγιος λόγος</i>	298
▶ <i>Πώς μετατρέπουμε τον ευθύ λόγο σε πλάγιο</i>	298
Επιστήμη με άρωμα γυναίκας	307
▶ <i>Επίθετα αρχαιοκλίτα σε -ων, -ουσα, -ον και σε -ύς, -εία, -ύ</i>	307
Η ιπτάμενη σκάφη	312
Ασκήσεις για εμπέδωση	318

Ενότητα 14: **Πάσχα**

Μεγάλη Πέμπτη - Σήμερα κρεμάται επί ξύλου	323
Μεγάλη Παρασκευή - Αι γενεαί πάσαι	324
Παιδικό Πάσχα	326
Το μοιρολόγι της Παναγίας	329
Διπλή γιορτή	337

Ενότητα 15: **Κινηματογράφος - Θέατρο**

Γράμμα στον Τσάρλι Τσάπλιν	339
Ποια ταινία να διαλέξουμε;	341
▶ <i>Πώς κλίνεται το ανώμαλο επίθετο ο πολύς, η πολλή, το πολύ:</i>	341
Το καναρινί ποδήλατο	343
Πίτερ Παν	345
▶ <i>Επιθετικοί προσδιορισμοί</i>	346
▶ <i>Κανόνες συλλαβισμού</i>	346
Πάμε σινεμά;	352
Μια σχολική παράσταση στο δάσος	353
▶ <i>Παρομοίωση</i>	353
Ασκήσεις για εμπέδωση	362

Ενότητα 16: Μουσεία

Στο μουσείο	367
Το άγαλμα που κρύωνε	368
▶ <i>Ενεργητική και παθητική σύνταξη</i>	368
▶ <i>Πώς μετατρέπουμε την ενεργητική σύνταξη σε παθητική</i>	369
Μουσείο Αφής	374
Ελληνικό Παιδικό Μουσείο	379
Πάμε... μουσεία;	381
Ασκήσεις για εμπέδωση	383

Ενότητα 17: Πόλεμος και Ειρήνη

Ανατολή θανάτου - Ομορφίτα	387
Σκέψεις ενός παιδιού για τον πόλεμο	388
▶ <i>Απρόσωπα ρήματα</i>	389
▶ <i>Κανόνες τονισμού</i>	389
Όαση Ειρήνης	395
Σταματήστε τον πόλεμο	401
Ασκήσεις για εμπέδωση	403

ΜΕΡΟΣ 2: Απαντήσεις στις ερωτήσεις του Τετραδίου Εργασιών

Ενότητα 1 : Ταξίδια, τόποι, μεταφορικά μέσα	410
Ενότητα 2 : Κατοικία	418
Ενότητα 4 : Διατροφή	423
Ενότητα 6 : Η ζωή σε άλλους τόπους	430
Ενότητα 7 : Η ζωή έξω από την πόλη	434
Ενότητα 9 : Συσκευές	440
Ενότητα 10 : Ατυχήματα	444
Ενότητα 11 : Συγγενικές σχέσεις	448
Ενότητα 13 : Τρόποι ζωής και επαγγέλματα	454
Ενότητα 15 : Κινηματογράφος - Θέατρο	460
Ενότητα 16 : Μουσεία	467
Ενότητα 17 : Πόλεμος και Ειρήνη	473
Γενική βιβλιογραφία	478